

О.А. ЖИГУЛІН, кандидат технічних наук, доцент

Методичний підхід до оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу

Мета статті - розробити методичний підхід та механізм оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано монографічний метод (аналіз еволюції наукових здобутків українських та іноземних учених щодо проблем використання методичного підходу та механізму оцінювання рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання), абстрактно-логічний метод (теоретичні узагальнення та формулювання висновків), метод регресійного аналізу.

Результати дослідження. Розроблено методичний підхід та механізм оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу.

Елементи наукової новизни. Удосконалено методичний підхід та механізм оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу.

Практична значущість. Впровадження методичного підходу та механізму оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу у перспективі сприятиме формуванню конкурентних переваг. Рис.: 6. Бібліогр.: 11.

Ключові слова: суб'єкт господарювання аграрного сектору; підприємницька структура агробізнесу; конкурентоспроможність; механізм; методичний підхід; оцінювання; управління.

Жигулін Олександр Андрійович - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри життєдіяльності людини, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут» (Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Шевченка, 10)
E-mail: zhigulin998@gmail.com

Постановка проблеми. До ринкової трансформації у сільському господарстві поступово формувалися конкурентні переваги галузево-збалансованої (рослинництво, тваринництво, сільські території) концентрації виробництва, що підкріплювалося збереженням родючості землі та умов життя людей у сільській місцевості. У період перебудови галузі незбалансована концентрація виробництва втратила статус джерела переваг у перспективі. Забезпечити конкурентні переваги сільськогосподарського виробництва можливо за допомогою стейкхолтер менеджменту конкурентоспроможності через врахування інтересів у розвитку ключових фігур конкурентного процесу (споживач, підприємець, працівник, розробник стандартів). Для цього оптимізаційно-технологічний підхід до оцінювання й управління конкурентоспроможністю замінюється на людино-центричний. Актуальною

проблемою є розробка методичного підходу та механізму оцінювання рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання аграрного сектору, який враховує розвиток людини та створення умов її життєзабезпечення на перспективу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі методичні підходи та механізми оцінювання рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання аграрного сектору розглядаються як сукупність методик й алгоритмів її оцінки та моделювання з метою формування конкурентних переваг на ринку. Проблемними вважаються критерії розмежування оцінки та моделювання, а також встановлення їх взаємозв'язку [9]. Оцінкою конкурентоспроможності переймаються М. Клімова, О. Николук, Т. Сумкіна [6; 9; 8]. Автори пропонують кількісне визначення конкурентних переваг з метою встановлення конкурентної позиції підприємства на ринку. Моделювання конкурентоспроможності розглядалося у

працях О. Гугля, О. Зими [2], О. Кириліної [5], В Кравченко., І. Філіппішина [7]. У результаті моделювання науковцями визначені чинники, які формують процес управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. Закордонні вчені пов'язують критерії оцінки та моделювання конкурентоспроможності суб'єкта господарювання з інтересами людини. Це проявляється, наприклад, у використанні матричних методів, де зростання місткості ринку й частки на ньому суб'єкта господарювання свідчить про задоволення інтересів підприємця та споживача [11]. На наш погляд, висновки авторів необхідно посилити: по-перше, відносно мети моделювання та оцінки (перше здійснюється для управління відновленням та розвитком конкурентоспроможності, а друга - для визначення відносної конкурентної позиції суб'єкта господарювання на ринку); по-друге, розширенням об'єктів дослідження до сільськогосподарських і таких, що забезпечують їх ресурсною, збутовою й просторовою базою функціонування суб'єктів господарювання аграрного сектору (підприємницьких структур агробізнесу); по-третє, заміною оптимізаційно-технологічного підходу до управління їх конкурентоспроможністю людино-центричним.

Отже, в науковій літературі відсутні методичний підхід та механізм оцінювання рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання аграрного сектору, орієнтовані

на розвиток людини та створення умов її життєзабезпечення на перспективу.

Мета статті - розробити методичний підхід та механізм оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу.

Виклад основних результатів дослідження. Структура процесу системного оцінювання й управління конкурентоспроможністю суб'єкта господарювання в аграрному секторі представлена на рис. 1.

Враховується конкурентоспроможність у його зовнішньому та внутрішньому середовищі. Стабілізуючо-системні, інноваційно-креативні властивості природи (розвиток, синергія, самодостатність, естетика, дисипація) переносяться у площину бізнесу через нестандартне використання системи методів управлінського впливу. Розвиток забезпечується за рахунок використання інформаційних технологій, самодостатність - через управління вертикальною інтеграцією структурних підрозділів, синергія - у зростанні за мультиплікативним ефектом результату управляючої дії базової конкурентної стратегії в процесі розвитку «споживача», «працівника», «виробництва», «державних стандартів», естетика - через управління привабливістю агропродуктів, умов праці та життя, дисипація - у створенні конкурентоспроможних суб'єктів господарювання з властивостями дисипативних структур [1].

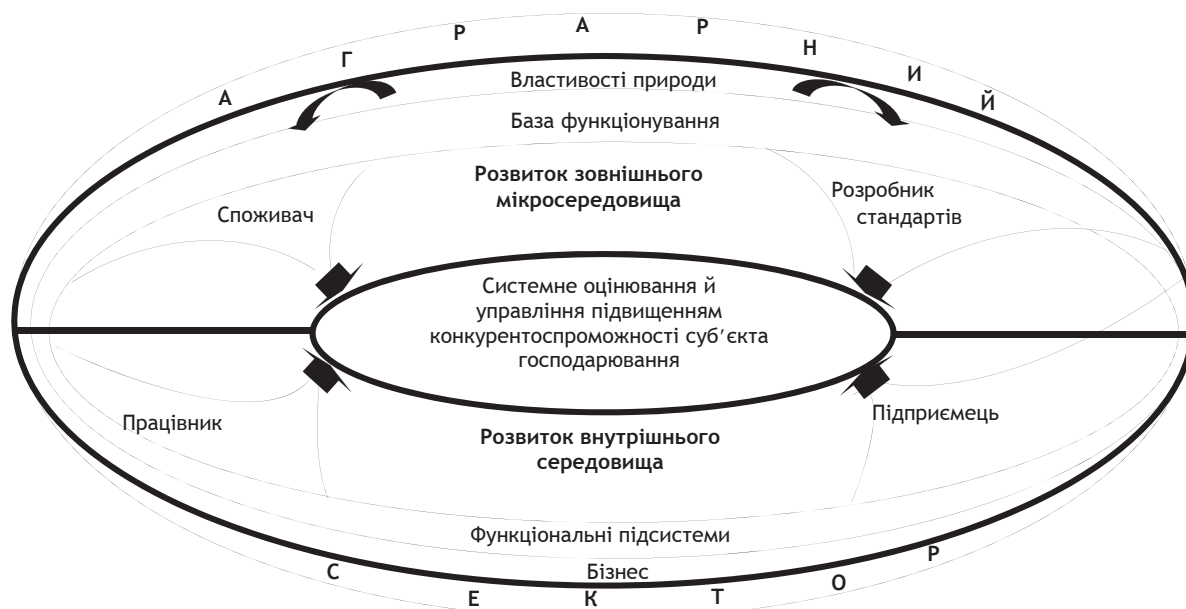

Рис. 1. Структура системного оцінювання й управління підвищенням конкурентоспроможності суб'єкта господарювання аграрного сектору

Джерело: Розробка автора.

Окрім матеріальних факторів на результат оцінювання та управління впливає задоволення потреб у розвитку ключових фігур конкурентного процесу. Спільна дія факто-

рів формалізована у показникові конкурентоспроможності суб'єкта господарювання аграрного сектору (рис. 2).

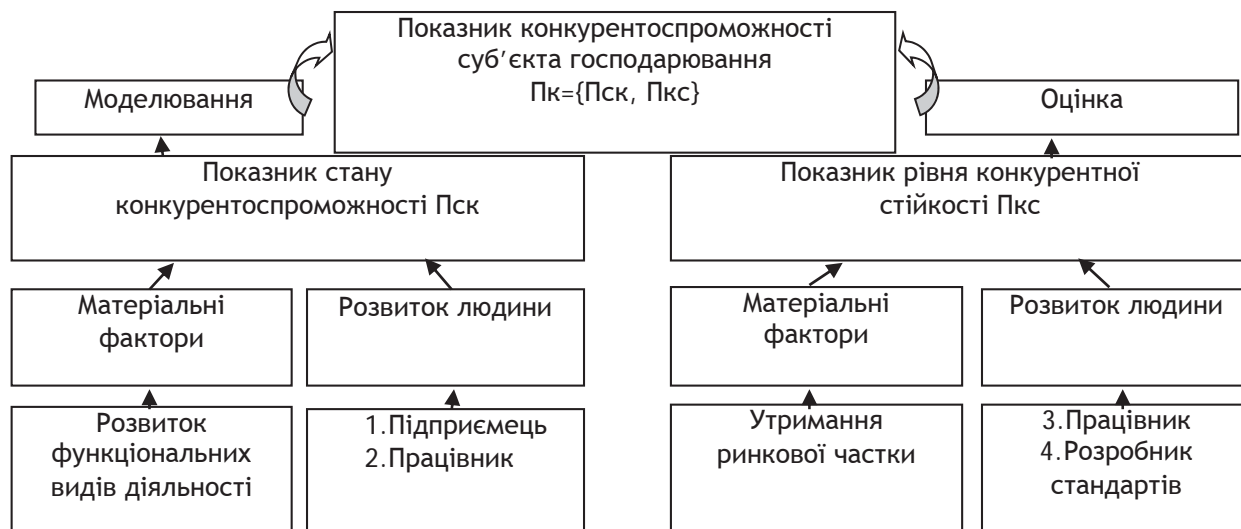

Рис. 2. Формування показника конкурентоспроможності суб'єкта господарювання аграрного сектору

Джерело: Розробка автора.

Взаємозв'язок методичного підходу та механізму оцінювання рівня конкуренто-

спроможності суб'єктів господарювання аграрного сектору наведено на рис. 3.

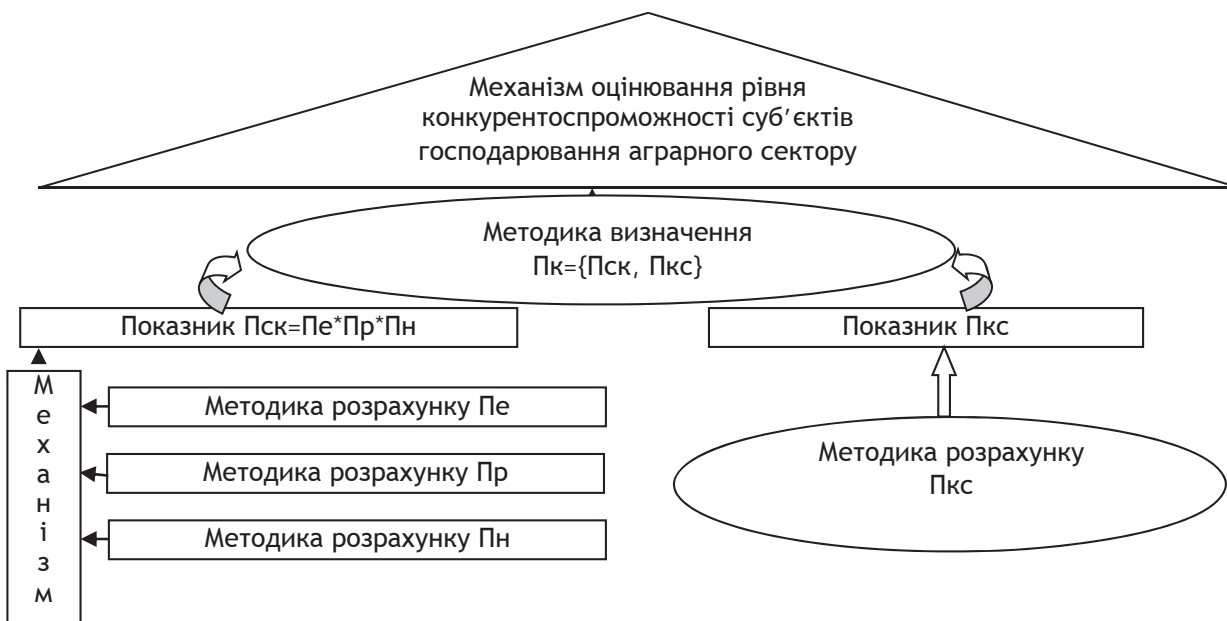

Рис. 3. Взаємозв'язок методичного підходу та механізму оцінювання рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання аграрного сектору

Джерело: Розробка автора.

Складові показника конкурентоспроможності Пк безпосередньо впливають на розвиток ключових фігур конкурентного процесу: показник стану конкурентоспроможності Пск оцінює розвиток бізнесу (підприємця й працівника), а показник конкурентної стійкості підприємства - розвиток споживача й

розробника стандартів. Пкс розраховується як коефіцієнт регресії динаміки запасу конкурентної стійкості при рентабельній роботі суб'єкта господарювання за лаг часу у три цикли розвитку і більше (9-12 років). Він вказує на те, що коли продажі не зменшуються, то це свідчить про розвиток спожив-

вача у споживанні товару та створення умов для закріплення позитивних значень його характеристик у нормативах. Запас конкурентної стійкості (ЗКС), у свою чергу, розраховується як добуток коефіцієнта регресії динаміки чистого доходу $a_{чд}$ та числа прийнятих до аналізу років t_p ($ЗКС = a_{чд} \cdot t_p$). Він вказує на запас чистого доходу, недоотримання якого змінює висхідний тренд цього показника на бічний (такий, що ще не веде до скорочення діяльності та ліквідації). Використовують нормоване значення показника, коли часовий ряд доходів поділяють на максимальне значення доходу суб'єкта господарювання.

По-іншому, позитивний коефіцієнт регресії динаміки чистого доходу або похідний від нього коефіцієнт регресії динаміки запасу конкурентної стійкості у сполученні з рентабельною роботою суб'єкта господарювання однозначно свідчать, що він стійко усією своєю діяльністю задовольняє потреби споживача та розробника стандартів у власному розвитку через привабливі атрибути товару та закріплення їх позитивних змін у нормативах. На прикладі сільськогосподарського виробництва це потреби в «економічних» продуктах харчування достатньої якості та кількості. Якщо суб'єкт господарювання упродовж трьох циклів розвитку має неспадний тренд цього показника, то це вказує на конкурентну стійкість (задовільний стан головних компонент конкурентоспроможності): продуктове, цінове, інформаційне та збутове задоволення клієнта (маркетингова компонента); задоволення клієнта щодо товарів, які відповідають його сподіванням (виробнича компонента); забезпечення високоефективної праці персоналу для задоволення клієнта матеріалізованою в товарі працею (кадрова компонента); задоволення потреб клієнта за рахунок зниження непродуктивних витрат і зростання таких, що пов'язані з реалізацією його сподівань (компонента бюджетування); задоволення потреб клієнта щодо розвитку високотехнологічного бізнесу (інвестиційна компонента); фінансове забезпечення витрат для задоволення клієнта за рахунок іміджу стало працюючого суб'єкта господарювання, що прагне бути лідером у сфері, яка цікавить споживача (фінансова компонента).

Про розвиток підприємця й працівників (розвиток бізнесу) свідчить показник стану конкурентоспроможності суб'єкта господа-

рювання Пск, який розраховується за допомогою механізму оцінки та реалізації процесів управління відновленням й розвитком конкурентоспроможності (він включає три види перевірки: економічну - на відповідність фактичних показників діяльності плановим Pe ; ринкову - на відповідність методів управління базовій конкурентній стратегії Pp ; нормативну - на відповідність методів управління розширеній базі норм державного регулювання Ph); результат кожної перевірки оцінюється за допомогою булевих змінних як 0 - що вказує на відсутність відповідності та 1 - на її наявність. Стан суб'єкта господарювання оцінюється як конкурентоспроможний $Пск = Pe \cdot Pp \cdot Ph = 1$, коли добуток результатів перевірок набуває значення 1 (позитивний результат трьох перевірок), або 0 - стан оцінюється як неконкурентоспроможний $Пск = Pe \cdot Pp \cdot Ph = 0$, коли хоча б одна з перевірок дала негативний результат (значущість двох інших добутоків не втрачається, за їх позитивного значення оцінена ними діяльність не потребує коригування). Результат економічної перевірки свідчить про рівень розвитку бізнесу (підприємця та працівників) у короткостроковій перспективі (до 1 року), а результат ринкової та нормативної перевірки характеризує стан розвитку бізнесу в довгостроковому періоді.

Методичний підхід до визначення Пк є основою «Моделі оцінювання та управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання аграрного сектору» (рис. 4). $Пк = \{Пск, Пкс\}$ вказує на: конкурентоспроможність, коли стан підприємства оцінюється як конкурентоспроможний $Пск = 1$, а показник рівня конкурентної стійкості $Пкс$ набуває значення у діапазоні $[0; +1]$ (тобто на підприємстві сформовано конкурентоспроможний стан і воно виявляє здатність підтримувати його у часі); відсутність конкурентоспроможності, коли або стан підприємства оцінюється як неконкурентоспроможний $Пск = 0$, або показник рівня конкурентної стійкості суб'єкта господарювання набуває значення $[-1; 0]$; на порівняно більшу або меншу конкурентоспроможність за показником рівня конкурентної стійкості (здатності до стійкого утримання суб'єктом господарювання конкурентоспроможного стану, що проявляється через збереження у часі ринкової частки).

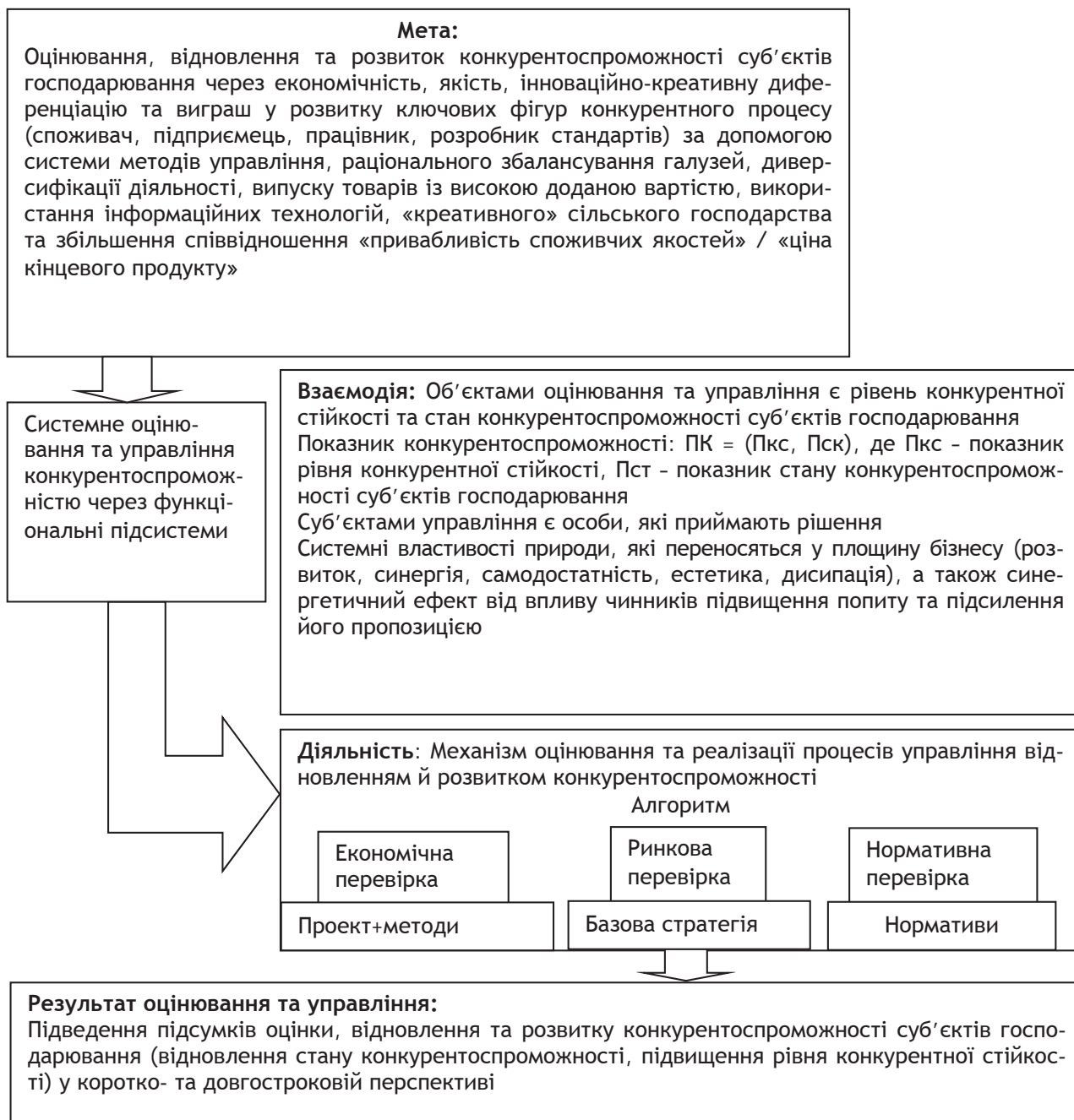

Рис. 4. Модель оцінювання та управління конкурентоспроможністю підприємницьких структур агробізнесу

Джерело: Розробка автора.

Запропонований методичний підхід дає можливість при $Psc=0$ виявити та розробити заходи щодо усунення дії фактора-мінімум, який руйнує конкурентоспроможний стан суб'єкта господарювання та унеможливає його конкурентну стійкість на ринку.

По-іншому, алгоритм розрахунку PKc визначає ту компоненту конкурентоспроможності, розвиток якої відновлює конкурентоспроможний стан суб'єкта господарювання.

При розрахунку P_e оцінюється відповідність фактичного обсягу діяльності плановому (з урахуванням циклічності): відповід-

ність за продажами свідчить про ефективність маркетингових методів (ринок був готовий придбати і придбав продукт у певному обсязі); за виробництвом вона вказує на ефективність виробничих та кадрових методів (своєчасно вироблено продукт необхідної кількості та якості персоналом); відповідністю за витратами підтверджується ефективність методів управління витратами (зменшення непродуктивних та здійснення продуктивних витрат); відповідність у сфері прибутку вказує на ефективність бізнесу та напрямів інвестування чистого прибутку; за

фінансами відповідність показників їх плановому рівню та достатній фінансовий потік свідчить про ефективність методів фінансування суб'єкта господарювання (резерв фінансів достатній, їх джерело та облік надійні).

Причиною зниження рентабельності у певному місяці є дія фактора-мінімум, який виявляється за логікою її розрахунку. Якщо з рентабельністю не заплановано скорочуються: продажі, то це вказує на неефективні методи управління формуванням продукту, рекламою, ціною або збутом; виробництво – виробничі та кадрові методи; скорочується ефективність витрат (непродуктивні зростають) – методи управління витратами; чистий прибуток – методи його інвестування; фінансові потоки – фінансові методи. За терміном зниження рівня рентабельності встановлюють місяць виникнення проблеми та здійснюють ідентифікацію фактора-мінімум, нейтралізація дії якого відновлює конкурентоспроможність суб'єкта господарювання.

Апробація дієздатності розробленого методичного підходу й механізму оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу та моделі управління була проведена на прикладі оцінки й вирішення проблем конкурентоспроможності на агрофірмі Лосинівська та визначення рейтингу суб'єктів господарювання аграрного сектору на ринку.

Із січня рентабельність агрофірми Лосинівська скоротилася у 1,9 раза до рівня збитковості у 27 %. Обсяги виробництва молока та м'яса зросли на 26 %, витрати скоротилися на 20 %, а обсяг продажів зменшився у 2,5 раза через зниження цін на молоко від 7,1 до 3,1 грн/л та м'ясо (у цілому в 2,3 раза) через невідповідність якості продукції рівню екстра-класу [4]. Засобом вирішення цієї проблеми є коригування методу управління формуванням продукту (ринок був готовий придбати продукт запропонованої кількості, але за ціною, що відповідає його якості – у 2,3 раза меншою). Деталізацією його для агрофірми Лосинівська стало коригування методу управління якістю продукції (фактор-мінімум). Для нейтралізації впливу згаданого фактора було проведено: оновлення поголів'я великої рогатої худоби

(розпродаж 740 корів і 2900 бичків та закупівля корів і бичків продуктивнішої породи); оновлення раціону кормів; використання автоматизації процесів доїння та утримання скота, що поліпшує санітарно-гігієнічні умови та підвищує якість продукту; відкриття цехів із переробки продукції у продукти з високою доданою вартістю. У результаті неконкурентоспроможний суб'єкт господарювання ($P_{ск} = \{P_{ск} = P_1 \cdot P_2 \cdot P_3 = 0 \cdot 0 \cdot 1 = 0, P_{кс} = -0,01\}$) відновив конкурентоспроможність ($P_{ск} = \{P_{ск} = P_1 \cdot P_2 \cdot P_3 = 1 \cdot 1 \cdot 1 = 1, P_{кс} = 0,088\}$).

Результати порівняльного аналізу підходів до оцінки рейтингу суб'єктів господарювання аграрного сектору за показниками рівня конкурентоспроможності наведені на рис. 5. На прикладі результатів порівняльного аналізу Баришівської зернової компанії (БЗК) та Миронівського хлібопродукту (МХП) обгрунтуємо дієздатність $P_{кс}$. Розрахунок $P_{кс}$ для БЗК наведено на рис. 6. БЗК поступається МХП за рівнем конкурентної стійкості ($P_{кс}=0,045$ та 1,41, відповідно) більше ніж у 30 разів. Це у 5 разів перевищує різницю за площею землекористування (50 тис. га проти 320 тис. га) [10]. Зазначена різниця вказує на те, що у компанії у 30 разів менший розмір запасу конкурентної стійкості, а також на те, що вона суттєво поступається щодо задоволення потреб споживачів продуктами власного виробництва.

Компанія має позитивну динаміку рівня рентабельності, але коефіцієнт його регресії у 4,4 раза, а рентабельність у 2,7 раза менша. Це вказує на суттєве відставання у задоволенні потреб підприємців-власників та працівників у саморозвитку.

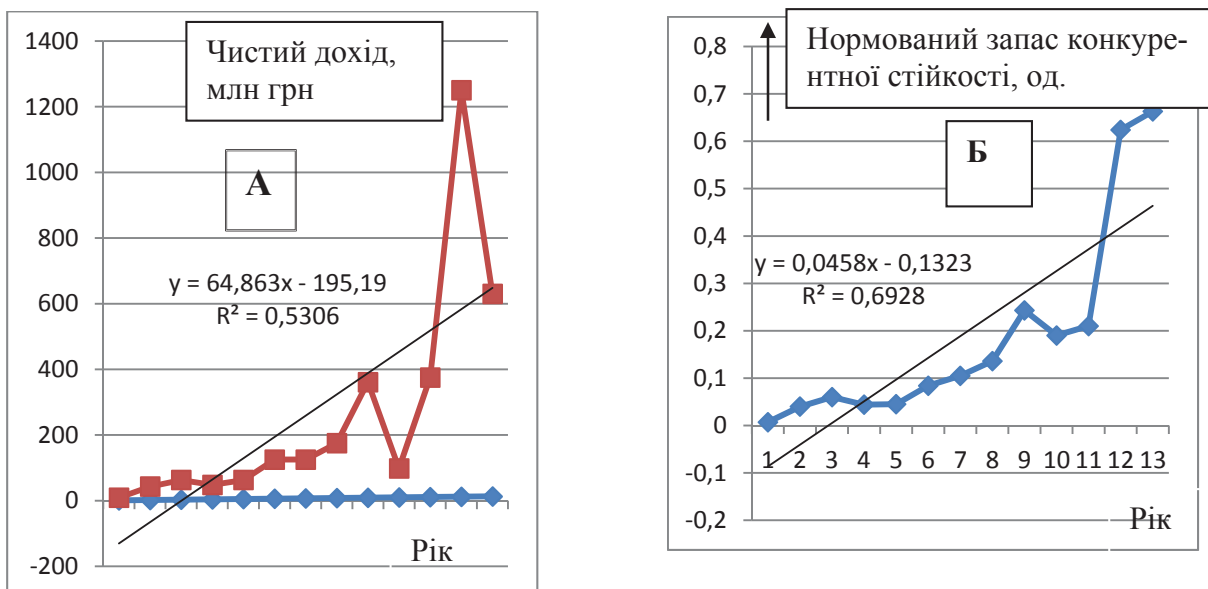
Значний темп зростання Баришівської зернової компанії пояснюється не розміром прибутку на одиницю ресурсів, а перевагами у сфері розвитку споживача, працівника, підприємця та розробника стандартів: компанія вчасно помітила перспективи вирощування сої, як привабливого для споживача заміни м'ясопродуктів на світовому продовольчому ринку; у її діяльності використовуються органічне землеробство, вирішуються соціальні проблеми та розвитку працівників, підтримки родючості землі, стандартизації у сфері екологізації продукції та поліпшення умов праці.

Порівняльний аналіз підходів до оцінки рейтингу суб'єктів господарювання аграрного сектору за показниками конкурентоспроможності

За традиційними показниками	За показниками	
Ресурсного забезпечення, виробництва, управління та збуту:	Стану конкурентоспроможності (Пск)	Рівня конкурентної стійкості (Пкс)
<p>1. Визначено конкурентоспроможність у сферах: ресурсного забезпечення (працевзабезпеченість, кількість тракторів на 100 га ріллі, енергозабезпеченість, енергооснащеність); виробництва (урожайність, надій молока від однієї корови, середньодобовий приріст ВРХ, рівень продуктивності праці); управління та збуту (рентабельність продажу, прибуток на 1 га сільськогосподарських угідь, прибуток на 1 середньорічного працівника, рентабельність діяльності)</p> <p>2. Отримано, що еталоном конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства є ТОВ Барішівська зернова компанія, яка випереджає МХП, Кернел, Мрію у 2, 3 та 12 разів відповідно [9]</p>	<p>1. Визначено стан конкурентоспроможності у сферах: формування продукту, ціноутворення, рекламування, збуту (через встановлення відповідності фактичних обсягів реалізації та співвідношення «привабливість споживчих якостей» / «ціна кінцевого продукту» плану), виробництва та управління персоналом (відповідність обсягів виробництва плану за місяцями року), бюджетування (відповідність фактичних витрат плану), управління прибутком та інвестування (відповідність фактичних рівнів рентабельності плану), фінансування (відповідність фактичного балансу руху грошового потоку запланованому)</p> <p>2. Отримано, що відновити конкурентоспроможність можливо за допомогою розвитку не чотирьох головних компонент (витрати ресурсів, управління персоналом, виробництво, збут), а дев'яти</p>	<p>1. Визначено конкурентну стійкість суб'єктів господарювання (коефіцієнт регресії динаміки запасу конкурентної стійкості за три цикли розвитку):</p> <ul style="list-style-type: none"> - агрохолдинги; - середні суб'єкти господарювання; - малі суб'єкти господарювання <p>2. Отримано, що Барішівська зернова компанія випереджає середні та малі підприємства, але поступається великим агрохолдинговим структурам</p>

Рис. 5. Аналіз підходів до оцінки рейтингу суб'єктів господарювання аграрного сектору за показниками конкурентоспроможності

Джерело: Розробка автора з використанням праці О. М. Николюк [9].

А - динаміка чистого доходу, млн грн, Б - динаміка нормованого запасу конкурентної стійкості, од. за 2004-2016 рр., Пск (коеф. регресії динаміки нормованого запасу конкурентної стійкості) = 0,045.

Рис. 6. Показник конкурентної стійкості Барішівської зернової компанії

Джерело: Розрахунки автора за даними [3].

Висновки. 1. Результативне оцінювання конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу передбачає дослідження ефективності функціональних видів діяльності (методів управління) та їх впливу на розвиток ключових фігур конкурентного процесу (споживач, підприємець, працівник, розробник стандартів).

2. У методичному плані дію механізму оцінювання рівня конкурентоспроможності можна представити через розрахунок складових показника конкурентоспроможності суб'єкта господарювання (стан конкурентоспроможності, рівень конкурентної стійкості).

3. Оцінювання стану конкурентоспроможності суб'єкта господарювання складається з результатів економічної, ринкової та нормативної перевірок управлінських впливів (методів управління) на результативність і встановлює наявність умов до розвитку підприємця та працівника.

4. Оцінювання конкурентної стійкості суб'єкта господарювання на ринку полягає у

визначенні його здатності до утримання ринкової частки у часі, що свідчить про розвиток споживача через атрибути товару та розробника стандартів через закріплення їх параметрів у нормативах.

5. Механізм оцінювання рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання об'єднує результати визначення їх стану конкурентоспроможності й конкурентної стійкості та враховує інтереси у розвитку ключових фігур конкурентного процесу.

6. Методичний підхід та механізм оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу успішно пройшли апробацію в аграрному секторі економіки України.

Напрямом подальших досліджень може бути встановлення особливостей методичного підходу та механізму оцінювання рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в інших галузях економіки України.

Список бібліографічних посилань

1. Властивості системи. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A-1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0> (дата звернення 11.10.2108 р.).
2. Гугля О. С., Зима А. А. Моделирование оценки уровня конкурентоспособности промышленного предприятия. *Модели управления в рыночной экономике*. 2009. Вып. 12. С. 80-89.
3. Інформація про ТОВ «Баришівська зернова компанія». URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/32886518/ (дата звернення 10.02.2017 р.).
4. Інформація про ТОВ Агрофірма Лосинівська. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/14249542/ (дата звернення 11.10.2108 р.).
5. Кирилина Е. В., Иванов Д. Ю. Моделирование конкурентной стратегии предприятий-производителей ракетно-космической продукции. *Вестник Самарского государственного экономического университета*. 2011. № 7 (81). С. 30-34.
6. Климова М. М. Моделирование показателя конкурентоспособности стран и регионов: методологический подход и пример сравнительной конкурентоспособности стран. *Качество. Инновации. Образование*. 2008. № 9. С. 66-72.
7. Кравченко В. Н., Филиппишин И. В. Динамическая модель оценки конкурентоспособности предприятия. *Модели управления в рыночной экономике. Сборник научных трудов Донецкого национального университета*. 2008. Вып. 11. С. 118-133.
8. Сумкіна Т. О. Моделювання конкурентоспроможності продукції підприємства. *Вісник Бердянського ун-ту менеджменту і бізнесу*. 2009. № 4 (8). С. 69-73.
9. Николук О. М. Управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства: теоретико-методологічні основи: монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. 314 с.
10. Офіційний сайт Міронівського хлібопродукту. URL: <https://www.mhp.com.ua> (дата звернення 14.09.2018 р.).
11. Хендерсон Брюс Д. Продуктовый портфель. Бостонская консалтинговая группа BCG Review. Москва, 2008. Вып. 2. С. 7-8.

References

1. Vlastyvoli systemy [System properties]. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A-1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0> [In Ukrainian].
2. Guglja, O.S. & Zima, A.A. (2009). Modelirovanie ocenki urovnja konkurentosposobnosti promyshlennogo predpriyatija [Modelling of estimation of the level of competitiveness of an industrial enterprise]. *Modeli upravlenija v rynochnoj jekonomike*, 12, pp. 80-89 [In Russian].
3. Informatsiia pro TOV "Bashirivska zernova kompaniia" [Information about LLC "Bashirivska Grain Company"]. Retrieved from: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/32886518/ [In Ukrainian].
4. Informatsiia pro TOV Ahrofirma Losynivska [Information about LLC Ahrofirma Losynivska]. Retrieved from: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/14249542/ [In Ukrainian].
5. Kirilina, E.V. & Ivanov, D.Ju. (2011). Modelirovanie konkurentnoj strategii predpriyatij-proizvoditelej raketno-kosmicheskoj produkcii [Modelling of the competitive strategy of enterprises producing rocket and space products]. *Vestnik Samarskogo gosudarstvennogo jekonomicheskogo universiteta*, 7 (81), pp. 30-34 [In Russian].
6. Klimova, M.M. (2008). Modelirovanie pokazatelja konkurento-sposobnosti stran i regionov: metodologicheskij podhod i primer sravnitelnoj konkurentosposobnosti stran [Modelling the indicator of competitiveness of countries and regions: a methodological approach and an example of comparative competitiveness of countries]. *Kachestvo. Innovacii. Obrazovanie*, 9, pp. 66-72 [In Russian].
7. Kravchenko, V.N. & Filippishin, I.V. (2008). Dinamicheskaja model ocenki konkurentosposobnosti predpriyatija. *Modeli upravlenija v rynochnoj jekonomike* [Dynamic model of enterprise competitiveness evaluation. Models of management in the market economy]. *Sbornik nauchnyh trudov Doneckogo nacionalnogo universiteta*, 11, pp. 118-133 [In Russian].
8. Sumkina, T.O. (2009). Modeliuvannia konkurentospro-mozhnosti produktcii pidpriemstva [Modelling the competitiveness of enterprise production]. *Visnyk Berdianskoho un-tu menedzhmentu i biznesu*, 4 (8), pp. 69-73 [In Ukrainian].

9. Nykoliuk, O.M. (2016). *Upravlinnia konkurentospromozhnistiu silskohospodarskoho pidpriemstva: teoretyko-metodolohichni osnovy: monohrafiia* [Management of competitiveness of agricultural enterprise: theoretical and methodological foundations: monograph]. Zhytomyr: ZhNAEU [In Ukrainian].

10. Ofitsiyni sait Mironivskoho khlіboproductu [Official website of Mironivsky Hliboproduct]. Retrieved from: <https://www.mhp.com.ua> [In Ukrainian].

11. Henderson, B.D. (2008). Produktovyy portfel [Product portfolio]. Moscow: *Bostonskaja konsaltingovaja gruppа BCG Review*, 2, pp. 7-8 [In Russian].

Zhigulin O.A. Methodical approach to assessing competitiveness level of agricultural enterprises

The purpose of the article is to develop methodical approach and mechanism for assessing competitiveness level of agricultural enterprises.

Research methods. In the research process have been used the following scientific methods: monographic for evolution analysis of scientific achievements of Ukrainian and foreign scholars on problems of using methodological approach and mechanism for assessing competitiveness level of economic entities; abstract and logical for theoretical generalizations and formulation of conclusions; regression analysis.

Research results. Methodical approach and mechanism for assessing competitiveness level of agricultural enterprises have been developed. In addition to the material factors, evaluation and management result affects satisfaction of the needs for development of key figures of competitive process. Assessment has been carried out using the competitiveness indicator. Components of the indicator directly affect development of key figures of the competitive process: the competitiveness indicator is used for assessing business development (entrepreneur and employee), and the indicator of competitive sustainability of an enterprise - for consumers and standards' developers.

Elements of scientific novelty. Methodical approach and mechanism for assessing competitiveness level of agricultural enterprises has been improved.

Practical significance. Introduction of methodological approach and mechanism for assessing competitiveness level of agribusiness enterprises will contribute to formation of competitive advantages, adoption of effective management decisions, and provision of economic security in the long run. Figs.: 6. Refs.: 11.

Keywords: business entity of the agrarian sector; enterprise in agribusiness; competitiveness; mechanism; methodical approach; assessing; management.

Zhyhulin Oleksandr Andriiovych – candidate of technical sciences, associate professor (docent), associate professor (docent) of the department of life and natural management, Separated Division of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine “Nizhyn Agrotechnical Institute” (10, Shevchenka st., Nizhyn, Chernihiv reg.)
E-mail: zhigulin998@gmail.com

Жигулин А.А. *Методический подход к оценке уровня конкурентоспособности предпринимательских структур агробизнеса*

Цель статьи - разработать методический подход и механизм оценки уровня конкурентоспособности предпринимательских структур агробизнеса.

Методика исследования. В процессе исследования использованы монографический метод (анализ эволюции научных достижений украинских и зарубежных ученых по проблемам использования методического подхода и механизма оценки уровня конкурентоспособности субъектов хозяйствования), абстрактно-логический метод (теоретические обобщения и формулирования выводов) и метод регрессионного анализа.

Результаты исследования. Разработан методический подход и механизм оценки уровня конкурентоспособности предпринимательских структур агробизнеса.

Элементы научной новизны. Усовершенствованы методический подход и механизм оценки уровня конкурентоспособности предпринимательских структур агробизнеса.

Практическая значимость. Внедрение методического подхода и механизма оценки уровня конкурентоспособности предпринимательских структур агробизнеса в перспективе будет способствовать формированию конкурентных преимуществ. Илл.: 6. Библиогр. : 11.

Ключевые слова: субъект хозяйствования аграрного сектора; предпринимательская структура агробизнеса; конкурентоспособность; механизм; методический подход; оценка, управление.

Жигулин Александр Андреевич – кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры жизнедеятельности и природопользования, Обособленное подразделение Национального университета биоресурсов и природопользования Украины «Нежинский агротехнический институт» (Черниговская обл., г. Нежин, ул. Шевченко, 10)
E-mail: zhigulin998@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 30.08.2018 р.

Фахове рецензування: 12.11.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Жигулін О. А. Методичний підхід до оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємницьких структур агробізнесу. *Економіка АПК*. 2018. № 11. С. 88 — 96.

* * *